

tíðindablaðið

Útgevari: p/f sosialurin

Ábyrgdarblaðstjóri: Jan Müller

Fyrirtaksstjóri: Krisjan Dahl

Bláðólk: Hogni Djurhuus, Dagny Joensen

Uppseting: p/f sosialurin. Prent: p/f pressan 1981

sosialurinArgjavegur 26
Postmoga 76,
3800 Tórshavn
telefon 11820

Vina- og frælsisbrævið II

LONGU í 1943 hevði javnaðarflokkurin uppskot til loysn av viðurskiftunum millum Føroyar og Danmark. Hetta var hitt sonevnda vina- og frælsisbrævið, ið seinni nærsum óbroytt kom at eita heima-stýrslógín, og sum varð sett í gildi fimm ár seinni ella í 1948.

TÁ EINS OG NÚ var stóðan tann, at onkur flokkur onga broyting vildi hava í viðurskiftunum, meðan onkur vildi hava tað mest viðgongdu loysnina, nevniliga endaligan skilnað millum báðar tjóðirnar. Tann fyrri flokkurin var sjálvandi sambandsflokkurin. Hin var fólkaflokkurin. Teir vóru samdir um, at her vóru bara tveir møguleikar at velja ímillum, og hesum góvu summir danskir politikkarar teimum viðhald í. Árin síðani hava sýnt, at teir høvdu skeivt.

Í DAG ER TAD undirgrundsmálið, sum er frammi. Sambandsflokkurin hevur so at siga somu stóðu sum fyrri 40 árum síðani. Tað skal verða, sum danir siga og onki meir. Tjóðveldisflokkurin vil hava ognarrættin til undirgrundina, og hetta førir til loysing. Og so eru sambandsflokkurin og tjóðveldisflokkurin samdir. Her eru bara tveir møguleikar at velja ímillum. Annaðhvørt tann grønlandska ráevnisskipanin ella loysing beinan vegin. Og teir fáa viðhald frá donskum stjórnarmonnum. Ótrúligt sum søgan kann endurtaka seg.

MEN HER VÍSIR javnaðarflokkurin á ein triðja møguleika. Hesin møguleiki er, at málsøkið *Føroya Undirgrund* verður gjørt til føroyskt sermál. T. v. s. at vit sjálvi skulu umsita undirgrundsmálið. At heimastýrið tekur avgerðir um, nær nakað skal setast í verk. At vit eisini taka avgerðir um, hvat skal setast í verk, og hvussu hetta skal umsitast. Alt hetta skulu vit greiða sjálvi, so langt vit orka. Men sjálvandi skulu vit hava donsk og grønlandsk áhugamál í huga í hesum máli.

oddagrein

HETTA VIL SIGA, at danir og grønlandar skulu eiga ávís framhjárættindi fram um aðrar tjóðir, og her hugsa vit t. d. um rætt til at sleppa upp í part, tá føroysk orka ikki røkkur longur, og tá føroyskur tørvur er nøktaður. Tá føroysk almenn og privat orka er troytt, eiga vit fyrst at leita saman við almenna orku í Danmark og í Grønlandi. Síðani eiga vit at leita saman við privatari orku í Danmark og í Grønlandi.

ALLIR TEIR luttakandi partarnir fáa sjálvandi sín part av úrtøkuni. Soleiðis koma hinir partarnir í ríkinum at hava framhjárættindi. Vit kundu jú eins væl tikið heilt aðrar tjóðir inn í myndina. Hjálp mugu vit hava uttanifrá, bæði tá talan er um iløgur, um teknikk og um fólk. Talan kundi verið um aðrar, eitt nú amerikumen, russar ella tær stóru multinationalu fyrirkurnar. Men tá var føroyskur avgerðarættur fokin til hesar. Verður loysing kunnu vit skjótt fáa hesar inn í myndina.

MEN TAD VIL javnaðarflokkurin ikki. Hetta er orsökini til, at javnaðarflokkurin gongur hart imóti tí, sum sambandsflokkurin, tjóðveldisflokkurin og danskir stjórnarmenn siga. Nevniliga at vit bert hava tveir møguleikar at velja ímillum. Annar er grønlandska ráevnisskipanin, og hin er loysingin. Tær føra báðar til loysing. Onnur fremur loysingina beinan vegin. Hin fremur loysingina nakað seinni.

TAD ER IKKI so lægið, um tjóðveldisflokkurin, beinan vegin hann hoyrði um javnaðarflokksins stóðu í undirgrundsmálinum, skírði hesa stóðu »vina- og frælsisbrævið II«. Tjóðveldisflokkurin er sjálvandi ræddur fyrri, at øll søgan fer at endurtaka seg. Tað vil nevniliga siga, at javnaðarflokkurin hevur ta einastu nýtiliga loysnina. Lat hana so bara eita »vina- og frælsisbrævið II«.

14. septemberhald á Doktoragrund

Síðani 1978 hevur 14. sept. bólkurin roynt at gera 14. september til ein striðsdag, drigið fram svikið frá 1946 og kveikt kyndlar um eina framtíð í Føroyum.

At vit tóku hetta stig fyrri sjei árum síðani og settu skorðar undir henda bólk, kom av tí misrøkt, sjálvstýrishugsjónini hevur verið fyrri, og við eini vón um at aðrir føroyingar enn teir, ið hoyrast av tingsins røðarapalli, hava nakað upp á hjartað í hesum máli.

At sjálvstýrishugsjónin í áramál var ein skortur, menn lótu seg í fyrri at tekjast veljarunum, er Tjóðveldisflokkurin sjálvur eitt livandi prógv um. Tí við at avdúka tann færa politikkin, komu menn sum Hanus við Høgadalsá og D. P. Danielsen inn á ting í 1950.

Men so kann ein spyrja, hvussu hesin flokkur hevur røkt uppgávuna at slóða fyrri einum frælsfum Føroyum. Vit í 14. septemberbólkunum meina, at síðani sokallaða Sjálvstýrlandsstýrið frá 1963 hevur henda uppgávan verið røkt við lótnum. Tjóðveldisflokkurin sum allir aðrir er sokkin niður á beinagnagarastøði, hevur líka so altráur sum nakar annar slistist fyrri at sleppa út í Tinganes at umsita donsku heimastýrslógina, sum flokkurin eina ferð í tíðini metti sum halgibrot móti sínum hugsjónarlaga stóði.

Út frá hesum ber til at spyrja, hvi flokkurin í ár eftir sniðgongdum leiðum hevur rænt 14. septemberhaldið frá upprunaligu fyrireikarunum?

Um nakrar fáar mánaðir verður lögtingsval, og til eitt val — tað vita vit — er einki mark fyrri, hvat flokkar og politikkarar fáa seg til. Í hesum ljósi má sniðroynd Tjóðveldisflokksins metast. Tí hesi ár, haldið hevur verið hildið, hava tjóðveldisfólk á jøvnum fæti við onnur havt møguleika at gera seg galdandi og at flyta fram røður. Tað einasta, 14. septemberbólkurin hevur roynt at sett seg í móti, er at gera hesi hald til eina politiska lopfjøl. Og tað skuldi ikki verið nokur brotsgerð. Tvørtur imóti eitt lógvatak fyrri fólkaraði. Jú fleiri trína fram úr fólksins skara og tala um hesa stóru søk, jú betur eru vit før fyrri at striðast.

At tað kom illa við hjá Tjóðveldisflokkinum, at onnur fólk tóku henda dag upp á seg, fingur vit prógv fyrri í 1979. Tá høvdu vit

innbjóðarar at lýsa fundin, og millum innbjóðararar vóru nakrir úr Tjóðveldisflokkinum. Men hvat hendi? Nakrar fáar dagar áðrenn sjálvst haldið, royndu hesi tjóðveldis-

fólk at sabotera haldið við at taka nøvn síni av aftur innbjóðingartilstanum á forsiðuni á málagnit teirra. Men hendan roynd teirra miseydnast. Tað

Framhald á síðu 7

Viðmerkingar frá Sosialistiskum ungmannafelag

Tað undraði okkum ikki sørt at lesa bræv hjá Sverra Midjord 16.8 í Sosialinum, har Sverri greitt visir sína stóðu móttvegis NATO. Hann skrivar »vit eru vestavend og sum slik mugu vit gera okkara skyldur«. Og tað at taka stóðu imóti NATO nevni Sverri »negativt vestavent«.

Sum limur í Føroya Javnaðarflokki átti Sverre at vita hvat stendur í stevnuskrá hjá hesum sama flokki, ið hann umboðar. Í grundsjónarmiðnum stendur, at Føroyar skulu gera sitt besta til frama fyrri friði og semju millum allar tjóðir og striðast móti militarismu. — Og triggjar ferðir hevur javnaðarflokkurin verið við til at gera lögtings-samtýktir um at fáa hervaldið av landinum.

Hvussu kann Sverre loyva sær at koma við slikum, ið beinleiðis er í strið við grundsjónarmið, lögtings-samtýktir og tí arbeiði javnaðarfólk gera innan friðarrørsluna.

Vðari sigur Sverri at »tað ikki er neyðugt at visa til ríkisrættarlígar broytingar, um hetta skal vera treytin fyrri, at herstøðin verður koyrd av landinum«.

Er hetta tí, Sverre er imóti broytingum í ríkisfelagsskapinum ja, so er hetta eisini í strið við grundsjónarmið javnaðarflokksins og hugsanina við heimastýrslógini.

Í grundsjónarmið flokksins stendur »báðum tjóðunum, teirri føroysku sum teirri donsku, er fritt at fara úr stjórnarlaga og figgarliga felagsskapinum um eitt mál ella málsøkki verður yvirtikið, soleiðis at Føroya lögting og landsstýri taka við teirri lógarliga, figgarliga, umsitingarlígu og siðmenningarlígu ábyrgdini av málinum ella málsøkinum. Hesin generelli rættur til báðar síðir, røkkur líka at loysingini«.

Men tað hevði verið hóskiligt, at vit gjørdur upp hvat vit vilja við ríkisfelagsskapinum, undirgrundini, NATO o.s.fr.

Tí eiga javnaðarfólk ikki at koma við slikum, ið als ikki er í trád við áskoðanina hjá flokkinum — tá hugsa vit um niðurstøður, ið eru gjørdar á landsfundum og tað, ið stendur í stevnuskrá flokksins.

Við friðarkvøðu

Sosialistisk
Ungmannafelag

Minnist til haldaragjaldið